

Успомніце з урокаў рускай мовы _____

З чаго складаецца тэкст?

207. Прачытайце дзве групы сказаў.

I. Мы хадзілі ў грыбы. Я сустрэла сяброўку Таню. Бабуля згатавала грыбны суп. Вавёрка збірае грыбы і запасае іх на зіму.

II. Сяргейка ўлетку часта хадзіў у грыбы. Шмат грыбоў было ў лесе. Кожны грыб ён акуратна зразаў. Хлопчык вяртаўся дамоў задаволены.

У якой групе, першай ці другой, сказы звязаны па сэнсе? Якую групу можна назваць тэкстам? Пра каго расказваецца ў тэксце?

Некалькі сказаў, звязаных паміж сабой па сэнсе, называюцца тэкстам.

208. Пастаўце сказы ў патрэбнай паслядоўнасці, каб атрымаўся тэкст.

Там тата з сынам убачылі шмат розных звяроў і птушак.

Вася прагнуўся рана.

Яны паехалі ў заапарк.

Хлопчык устаў, паснедаў і пайшоў з татам на аўтобусны прыпынак.

Запішыце тэкст. У першым сказе падкрэсліце словы, якія абазначаюць, пра каго гаворыцца ў сказе і што гаворыцца.

209. З асобных слоў вусна складзіце сказы.

Лёня, са, вяртаўся, школы.
Раптам, убачыў, ён, кацяня,
маленькае. Яно, мяўкала, жаласна.
Хлопчык, яго, падняў,
і, дамоў, прынёс. Цяпер, жыве, ў, кацяня, Лёні.



Ці ўтвараюць сказы тэкст? Чаму?
Назавіце ў сказах прыназоўнікі.

210. Прачытайце тэкст. Якую ён мае назву?
Колькі ў ім сказаў?

Мая градка

Я на дачы маю градку,
даглядаю сам яе.
Раскажу вам па парадку,
што на ёй цвіце-расце:
мак, часнок, гарох, салата,
па баках — і кроп, і мята.
Н. Галіноўская.

Назавіце тыя выдзеленыя словы, у якіх трэба праверыць напісанне парных звонкіх — глухіх зычных. Вусна падбярыце да іх праверачныя словы.



211. Пастаўце сказы ў патрэбнай паслядоўнасці, каб атрымаўся тэкст.

Добра іграў на ёй камарык у арэшніку.
Была ў камарыка скрыпачка. Тут і ветрык
яму падпяваў, і сябры-камарыкі. Цэлы
аркестр атрымаўся.

Спішыце першыя два сказы тэксту.

212. Прачытайце тэкст.

Мядзведзь любіць лавіць рыбу. Ён доўга можа сядзець у вадзе і чакаць. Вось плыве вялікі ласось. Мядзведзь лоўка хапае яго лапай і выкідвае на бераг.



Пра каго расказваецца ў тэксце? Што аўтар хацеў сказаць пра мядзведзя?

З прапанаваных загатоўкаў выберыце той, які найбольш падыходзіць да тэксту: «Мядзведзь», «Добры рыбак», «Рыбалка». Дакажыце, што ваш выбар правільны.

Завяжы вузляк!

Сказы ў тэксце аб'яднаны тэмай і асноўнай думкай.

Тэма — гэта тое, пра што гаворыцца ў тэксце.

Асноўная думка — гэта галоўнае, пра што аўтар хоча сказаць чытачу.

На тэму або асноўную думку можа ўказваць заглавак тэксту.

213. Прачытайце заглавак тэксту. Як вы думаеце, на якую тэму (пра што) гэты тэкст?

Падзяліце тэкст на сказы. Ці падказаў вам заглавак тэму тэксту?

Дружок

На лесвіцы скуголіла шчаня я ўзяў яго і прынёс дамоў шчаня хутка прывыкла да мяне я назваў яго Дружок пазней Дружок стаў маім верным сябрам

Запішыце тэкст, правільна афармляючы сказы на пісьме.

214. Прачытайце тэкст.

Сапраўдны сябар

Быў у Мішы сабачка Шарык. Міша і Шарык заўсёды гулялі разам. Адноўчы хлопчык з сабакам пайшоў на рэчку. Міша падышоў блізка да вады. Раптам ён паслізнуўся і ўпаў у раку. Шарык кінуўся ў ваду. Ён схапіў Мішу за кашулю і пацягнуў да берага. Так Шарык выратаваў свайго сябра.



Пра што гэты тэкст? На тэму ці на асноўную думку тэксту ўказвае загаловак?

215. Прачытайце. Чаму так гавораць?

Чалавек без сяброў — што дрэва без каранёў.

Прыяцеля пазнаеш у няшчасці.

Лепш адзін прыяцель, чым дзесяць ворагаў.

Якая прыказка дапамагае выказаць асноўную думку тэксту з практыкавання 214? Назавіце ў ёй прыназоўнік.

Раствлумачце правапіс выдзеленых літар у словах.



216. Пастаўце сказы ў патрэбнай паслядоўнасці, каб атрымаўся тэкст.

Вучні часта прыходзяць да яго пасля ўрокаў. У нашай вёсцы жыве старэнькі дзядуля. Дзядуля вельмі ўдзячны маленькім памочнікам. Дзеці падмятаюць падлогу, носяць ваду.

Які заглавак найбольш падыходзіць да тэксту: «Дзядуля», «Маленькія памочнікі»?

Запішыце першыя два сказы тэксту.

217. Прачытайце тэкст.

Напалі на сасну чарвякі і вусені. Захва-рэла сасна. Пачалі жоўкнуць і асыпацца шыпулькі.

Прыляцеў да дрэва стракаты дзяцел. Потым з'явілася маленькая птушка каралёк. Яна заняла верхнія тонкія галінкі. Сінічкі з чорнымі галоўкамі прымасціліся ніжэй. Яшчэ ніжэй прыселі сініцы ў беленькіх шапачках. Калупаў дзюбай у кары папаўзень. Усім птушкам хапіла работы.

ВЫратавалі дрэва санітары лесу. Сасна была ўдзячная птушкам.



шыпўлькі — рус. *игóлки* (у хвойных растений)

страка́ты — рус. *пёстрый*

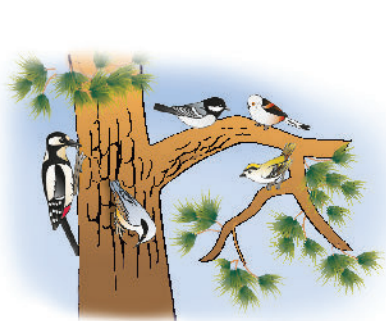
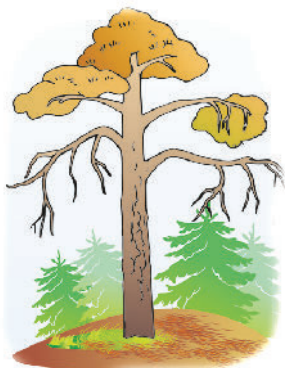
Пра што гэты тэкст? Які заглавак найбольш падыходзіць да тэксту: «Хворая сасна», «Санітары лесу», «Дапамога сасне»?

На што ўказвае заглавак: на тэму ці на асноўную думку тэксту?

Для чаго тэксту патрэбны заглавак?

218. Выберыце з тэксту практыкавання 217 сказы, якімі можна падпісаць кожны малюнак.

Падбярыце заглавак да кожнай групы сказаў.



Рм 219. Адкажыце на пытанні да тэксту. Выкарыстайце прапанаваныя словы.

1. Што здарылася з сасной?
2. Хто прыляцеў да сасны?
3. Што зрабілі санітары лесу?

С л о в ы д л я д а в е д к і :

1) *чарвякі і вусені, захварэла, пажойклі шыпулькі;*

2) *стракаты дзяцел, каралёк, сінічкі з чорнымі галоўкамі, сінічкі ў белых шапачках, папаўзень;*

3) *выратавалі дрэва.*

Рм 220. Письмова перакажыце тэкст практыкавання 217 па пытаннях.



221. Са слоў кожнага радка складзіце сказ.

Варо́ны, па́рках, у, сада́х, і, начу́юць.
Сіні́цы, па́д, дамо́ў, даха́мі, хава́юцца.

Запішыце сказы. Правільна аформіце іх на пісьме.